

Як не стати жертвою шахраїв та торговців людьми. Пам'ятка з безпеки для біженців та людей у кризовій життєвій ситуації

Що таке торгівля людьми (трафікінг)?

Торгівля людьми або трафікінг – це тіньовий кримінальний бізнес, здійснюючий експлуатацію людей (сексуалізована експлуатація, примусова праця, примусове жебрацтво, примусова кримінальна активність, примусові шлюби, торгівля людськими органами та ін.).

Торговці людьми (трафікери) або вербують своїх жертв (тобто залучають людей до незаконної та небезпечної діяльності шляхом обману, шахрайства, хибних обіцянок працевлаштувати, допомогти з житлом, допомогти з легалізацією в іншій країні, іноді навіть видають себе за волонтерів), або здійснюють насильницькі викрадення людей для подальшої експлуатації.

Наскільки масштабною є ця проблема?

Сорок мільйонів триста тисяч людей у світі перебувають у ситуаціях торгівлі людьми (Global Slavery Index, 2018). Більшість із них (не менше ніж 71%) — це жінки та дівчатка (УНЗ ООН), що є наслідком гендерної нерівності, дискримінації та насильства. З усіх форм торгівлі людьми найпоширенішими є сексуальна експлуатація (59%) та примусова праця (34%). Важливо пам'ятати, що ці цифри спираються лише на ті дані, які вдалося отримати і перевірити. Реальна ж кількість людей, які є жертвами трафікінгу, скоріше за все значно більша.

У Росії 794 тисяч людей перебувають у ситуаціях торгівлі людьми (дані Global Slavery Index, 2018). Це не лише росіяни, а й громадяни країн СНД, Африки, Азії.

Біженці та люди, які зіткнулися з війною у своїй країні, — одна з найуразливіших груп. Вони мають високий ризик стати жертвами торгівлі людьми.

Не лише війна, а й будь-яка ситуація, коли люди масово лишаються без житла, коштів на існування чи змушені мігрувати — справжній магніт для торговців людьми та інших злочинців.

Торговці людьми користуються вразливим, шокним, розгубленим та знесиленим станом біженців, хаосом та проріхами в організації допомоги, щоб обманом вивозити людей та залучати їх до рабства.

Серед трафікерів багато чоловіків, проте «вербуванням» (заманюванням і обманом людей) часто займаються і жінки. Якщо перед вами жінка — це не гарантія того, що перед вами безпечна людина. Трафікери розуміють, що чоловіки викликають більше підозр, а жінки — більше довіри, тому на первинні контакти з біженцями відправляють жінок-трафікерів. Якщо ж говорити про інтернет, там чоловіки-трафікери часто заводять акаунти з жіночим ім'ям та фото, щоб втиратися жертвам у довіру.

Де є ризик зіткнутися з трафікерами (торговцями людьми)?

- **на вулиці!** На кордоні, біля прикордонних пунктів, на авто- та залізничних вокзалах, в аеропортах, поряд із волонтерськими пунктами надання допомоги, поряд з інфопунктами для біженців та центрами тимчасового розміщення біженців.
- **в інтернеті!** Онлайн-оголошення з пропозиціями праці, допомоги з переїздом, житлом, документами, легалізацією в новій країні часто створюються трафікерами для обману. Також злочинці можуть шукати потенційних жертв через соцмережі, писати в особисті повідомлення людям, які потенційно перебувають у вразливому становищі, і пропонувати свою допомогу або навіть імітувати дружній чи романтичний інтерес.
- **у волонтерських групах!** Трафікери, як і будь-які інші шахраї та злочинці, можуть проникати у справжні волонтерські групи та чати. Також під виглядом надання допомоги вони можуть створювати свої власні спільноти у соцмережах, щоб отримувати інформацію про потенційних жертв. Так само торговці людьми можуть видавати себе за волонтерів, підходячи до біженців на вокзалі, на вулиці або біля волонтерських інфопунктів.

Що робити, якщо коїться щось підозріле?

2/4

- Довіряйте своїй інтуїції: якщо вам здається, що щось не так, у процесі отримання допомоги від незнайомих людей, скоріше за все щось не так. Будьте напоготові!
- Якщо ви зрозуміли, що вас обманюють, і що ви справді зіштовхнулися з торговцями людьми, не намагайтеся скористатися ситуацією та обдурити їх, щоб отримати якусь вигоду. Це може призвести до ризику для життя. Ваше завдання — якнайшвидше і якнайбезпечніше піти від цих людей і отримати допомогу від справжніх волонтерів.
- Якщо ви опинилися з людьми, які спочатку вам допомогли, але потім стали поводитися дискомфортно для вас, якщо ви відчуваєте тиск і небезпеку, пам'ятайте, що у вас завжди є право і шанс зв'язатися з волонтерськими організаціями та попросити знайти інше тимчасове житло та отримати іншу допомогу. Ви маєте повне право не жити та не спілкуватися з тими людьми, з якими ви відчуваєте себе дискомфортно та небезпечно.

Куди звертатися, якщо ви або ваші близькі-біженці зникли в дорозі або зіткнулися з торгівлею людьми:

«Безопасный дом» (Росія) — фонд спеціалізується на проблемі торгівлі людьми та допомагає постраждалим та людям у вразливій ситуації. <https://safehouse.foundation/> +7 926 073 95 75 (за цим номером можна зв'язатися і через месенджери Viber, WhatsApp, Signal, Telegram)

«Эвридика» (Росія) — допомога людям, які постраждали від комерційної сексуалізованої експлуатації. https://taplink.cc/eurydice_nsk https://instagram.com/eurydice_nsk https://vk.com/eurydice_nsk

«Мартинка» (Українські активістки в Польщі) — волонтерська організація, яка надає допомогу українським біженкам, які зіткнулися з насильством або торгівлею людьми. Контакти: телеграм-бот допомоги українською, російською, англійською та польською мовами — https://t.me/martynka_bot

Движение Альтернатива (Росія) — допомога у звільненні людям, які постраждали від різних форм торгівлі людьми. <https://alternative.help/help> +7 800 550 71 40

Правила безпеки на кожен день:

3/4

- Не соромтеся питати повне ім'я, номер телефону та просити показати і дати сфотографувати документи тих людей (в тому числі волонтерів), які вам допомагають. Особливо якщо у вас немає гарантій, що людина точно працює в якійсь волонтерській організації.
- Завжди **ЗАЗДАЛЕГІДЬ** повідомляйте вашим родичам про те, куди ви їдете і хто вам допомагає. Ваші родичі або близькі друзі **ЗАВЖДИ** повинні мати імена, номери телефонів, адреси та інші контакти тих людей, хто вам допомагає/зустрічає/селить/перевозить, а також офіційні контакти допомагаючих організацій (посилання на сайт, електронна пошта або номер телефону, телеграм-бот або група у соцмережах). Ваші близькі завжди повинні знати адресу, куди ви їдете, о котрій і хто вас зустрічає ДО того, як ви кудись виїдете. Ця інформація дуже важлива, щоб знайти вас, якщо в дорозі трапиться щось погане і вам знадобиться термінова допомога.
- Ніколи не віддавайте свої документи в руки нікому з людей, які вам допомагають. Не дозволяйте нікуди забирати ваші документи. Якщо волонтери просять ваш паспорт для придбання квитків або оформлення документів, можете показати його з рук або дозволити зробити фото. Людина, яка бере вас на роботу, теж не має права забирати ваш паспорт у жодній країні світу. Ваш паспорт може ненадовго взяти для перевірки прикордонник чи поліцейський, але ви маєте бути впевнені, що це справді працівники правоохоронних структур.
- Нікому не віддавайте свій телефон.
- Робіть на телефон фото, на яких видно ваше обличчя (і обличчя інших членів вашої родини, якщо ви переміщуєтесь разом) та надсилайте вашим близьким — свіжі фото допоможуть швидше знайти вас у разі зникнення або викрадення.
- Робіть фото волонтерів та людей, які вам допомагають, та також надсилайте близьким.
- Якщо вас підвозять машиною, сфотографуйте машину та її номер, надішліть фото близьким ДО поїздки.
- Не сідайте в машину до незнайомих, підозрілих людей. Не ловіть попутні машини. Якщо вам потрібен транспорт, його можна знайти через волонтерські організації. Це безпечніше.
- Не погоджуйтесь на допомогу в обмін на щось. Якщо вам пропонують житло в обмін на роботу по дому, догляд за дітьми, або якщо вам пропонують житло чи іншу допомогу «в борг», не погоджуйтесь. Люди, які вимагають відплатити за допомогу, небезпечні, вони можуть виявитися злочинцями або шахраями.
- Тримайте контакт з іншими біженцями, з якими ви познайомилися в дорозі, дивіться один за одним, особливо за тими, хто переміщується один. Будьте на зв'язку, щоб вчасно підняти тривогу, якщо хтось зник. Діліться знаннями щодо правил безпеки.
- Якщо ви самотня жінка, неповнолітній або одинока мати з дітьми, намагайтеся переміщатися з міста в місто в групі з іншими жінками-біженками, з якими вам по дорозі. Пересуватися групою безпечніше.
- Не діліться з іншими біженцями сумнівними чи неперевіреними контактами для отримання допомоги.

«Тривожні дзвіночки» або ситуації, які повинні вас насторожити і можуть виявитися пасткою торговців людьми або інших злочинців:

- якщо до вас підійшов волонтер і дуже наполегливо вимагає від вас пройти з ним, квапить вас, виявляє надмірний поспіх і тиск, не дає вам спокійно дізнатися, хто він і куди він хоче вас провести;
- якщо допомагаюча людина відмовляється показувати вам свій документ;
- якщо вам пропонують план переміщення або переїзду в іншу країну/місто, який потрібно тримати в секреті від родичів;
- якщо вас просять не говорити будь-яку інформацію родичам і не дають вам поговорити з близькими наодинці;
- якщо всю вашу комунікацію намагається контролювати людина, яка вам допомагає;
- якщо вам пропонують гроші, проживання, проїзд або будь-які послуги «в борг», гарантуючи вам працевлаштування та зарплату, якою ви розплатитеся пізніше;
- якщо вам обіцяють нереалістичні, «казкові» умови праці та проживання, наприклад, обіцяють поселити у шикарній квартирі та влаштувати на легку високооплачувану роботу в іншому місті чи країні;
- якщо малознайома людина пропонує вам вступити у відносини або укласти шлюб, щоб легалізуватися в іншій країні;
- якщо вам пропонують співжиття незнайомі люди в інтернеті. **Приклад: часто можна зустріти оголошення від чоловіків, які готові прийняти пожити самотню жінку або жінку з дітьми.** Такі оголошення повинні вас насторожити.
- Автор оголошення може виявитися торговцем людьми, або просто корисливою людиною, яка буде схилити вас до сексуального зв'язку та/або безкоштовної роботи по дому, крім цього вас можуть схилити до догляду за дітьми, літніми родичами, роботи в саду/городі або якомусь дрібному бізнесі господаря.
- якщо пропонують оформити підроблені документи. **Приклад: людина може пообіцяти влаштувати вас на роботу, а потім сказати, що влада забороняє працевлаштовувати біженців, тому вона допоможе вам зробити тимчасові підроблені документи, щоб ви могли жити і працювати за ними.** Це обман з метою позбавити вас ваших справжніх документів і потім лякати вас тим, що ви порушили закон, використавши підроблений документ. Зауважте, що використання підроблених документів може стати серйозною проблемою.
- якщо людина каже вам, що окрім неї вам ніхто не допоможе, і що ви повинні отримувати допомогу тільки від неї, або активно наговорює на інших. **Приклад: «Ця організація/волонтери тобі не допоможуть, їм начхати на таких як ти, вони тебе покинуть, вони тебе обдурять, тільки я готовий тобі допомогти, ти маєш бути вдячна за те, що тобі пощастило отримати мою допомогу».** Така поведінка — психологічний тиск, щоб отримати над вами контроль і змусити вас боятися втратити зв'язок із цією людиною.
- якщо вас постійно передають між якимись людьми, яких ви не можете зверифікувати, і ви вже погано розумієте, що відбувається, це великий «тривожний дзвіночок»! Постарайтеся якнайшвидше зв'язатися безпосередньо з офіційними волонтерськими організаціями (список наприкінці цієї пам'ятки), поділіться вашими підозрами та отримайте рекомендації, що робити.